

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р **Николина Симеонова Кротева**
Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград,
Факултет по изкуствата,
Катедра „Музика“

на дисертационен труд на тема:

„Детският мюзикъл в творчеството на българските композитори от втората половина на XX и началото на XXI век“

(Проблеми при вокалната интерпретация от деца – изпълнители)
по професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство
докторска програма: Теория и практика на изпълнителското изкуство

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
на **Красимира Георгиева Цуцуманова**
редовен докторант към катедра „Музика“ при Факултета по изкуствата,
ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград

I. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Дисертационният труд на Красимира Цуцуманова е посветен на мюзикълите за деца от български композитори. През разглеждания период – от втората половина на XX и началото на XXI век – в България има голям интерес към произведения от този жанр както от страна на творците, така и от страна на изпълнители и публика.

За мюзикълите, реализирани на професионална сцена в българското музиковедство се срещат оскъдни публикации. Сред тях не съществува изследване, което да има конкретна насоченост към вокално-интерпретационните задачи на този жанр произведения, особено когато те се изпълняват от детски, детско-юношески или юношески състави. Това прави разглежданата тематика безспорно **актуална, значима** и недостатъчно проучена, тъй като голяма част от музикално-сценичната реализация на мюзикълите остава извън обсега на професионалната музиковедческа критика.

II. Обща характеристика и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Красимира Цуцуманова е **добре** и логично **структуриран**, с посочени обект и предмет на изследването, с описани цели и произтичащи задачи. Формулирана е работна хипотеза.

Използваните **методи на изследването** докторантката е обособила в две основни групи. В първата група тя посочва методите за теоретичното изследване – проучване, интервюиране, анализиране, систематизиране, а към втората група са изброени методите на практическото изследване – наблюдение, събеседване, анализ.

Още в началото на разработката логично следва разделът с терминологичните уточнения на използваните в дисертационния труд понятия. Докторантката Цуцуманова е представила достатъчен брой определения, характеризиращи музикално-сценичния жанр „**МЮЗИКЪЛ**“. Впечатляващо е многообразието от описания и интерпретации по отношение на характеристиките, а така също сходствата и различията на мюзикъла с други сценични видове. В опит да разсее неяснотите, свързани с жанровото определение на мюзикъла, освен стандарният преглед на определения от утвърдени речници, докторантката представя и мнения на съвременни композитори, известни оперни драматурзи, музикални режисьори и т.н. В извода, в края на това изложение Цуцуманова залага на определенията, които самите композитори дават на своите музикално-сценични произведения.

Съществено място в дисертационният труд заема информацията, която Цуцуманова ни представя по отношение на интереса, който имат българските композитори към жанра на детския мюзикъл. Своята **добра осведоменост** докторантката демонстрира чрез данни, които са обработени по различни критерии, описани са в множество графики и селектирани по количествени статистически съотношения. Предложената авторска класификация на мюзикълите за деца от български композитори естествено очертава по-нататъшната посока на изследването.

Съществен принос към музикално-изследователската дейност са представените анализи на музикално-сценични творби, които не са били досега обект на научно-теоретични изследвания или на съществени художествено-творчески анализи. Важна предпоставка, която определя избора на разглежданите мюзикъли е, че техните композитори са наши съвременници. Това предоставя изключителна възможност на докторантката да изложи личното мнение на творците, по отношение на собствените им композиции.

На базата на проведените изследвания и наблюдения, в края на дисертационната разработка логично следват изводите, които докторантката Цуцуманова групира в два раздела: с теоретичен и с практико-приложен характер.

Ще си позволя да цитирам малка част от заключенията. В тях тя изразява своята убеденост, че: *творбите на авторите Драганова, Костанцалиев, Денев и Павлов „...могат да бъдат обект и цел на сценично пресътворяване от различни детски и детско-юношески непрофесионални състави, от училищни музикални ансамбли и хорове, от театрално-танцови формации. Проблематиката, която се засяга в либретното им съдържание, е адекватна на разбиранията на днешното младо поколение.“* (стр. 173) *„...включването на мюзикъли в репертоарната политика на непрофесионални състави като извънкласна и извънучилищна форма на обучение допринася за цялостното музикално-естетическо*

възпитание и култура на подрастващите, за формирането на интерес към този вид музика, както и за развитието на музикално-изпълнителските им качества.“ (стр. 178)

III. Оценка на научните резултати и приносите на дисертацията.

В подробното изложение на своето изследване, докторантката Красимира Цуцуманова демонстрира познаване в дълбочина на спецификата на разработваната научна материя. Тя посочва, че от втората половина на XX и началото на XXI век в България „...има създадени голям брой мюзикъли за деца от български композитори, като голяма част от тях са неизвестни на музикалната общественост.“ (стр. 177). Без да има претенции за пълна изчерпателност, Цуцуманова е успяла чрез различни изследователски методики да регистрира 195 творби от 47 български композитори. Приносен момент е осъщественият музикален и теоретичен анализ на произведения от български композитори, творили в жанра на мюзикъла през последните петдесет години.

Практическата дейност на Цуцуманова като преподавател и диригент на училищен хор ѝ предоставя възможността да реализира някой от мюзикълите за деца със своите ученици. В дисертационната разработка ясно проличават професионалната ангажираност и познаване от страна на Цуцуманова на вокалната, педагогическата и изпълнителската проблематика. Докторантката коректно формулира редица изводи и обобщения свързани с тези интерпретационни въпроси. От това следва, че апробирането на посочените примери има приносен практико-приложен характер.

В края на дисертационният труд са изведени авторски приложения със съответната възрастова класификация – според изпълнителския състав и според зрителската аудитория. Всичко това също заслужава да се отбележи като принос.

Считам, че поставените проблеми в дисертацията могат да бъдат в основата и на други следващи научни публикации.

Изразявам своето задоволство от грамотно подредения изказ на Красимира Цуцуманова в предложената дисертационна разработка.

IV. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството.

Научните изследвания на автора са станали достояние на музикалната общественост посредством четири самостоятелни публикации в престижни Международни научни конференции, с което са спазени изискванията на закона.

V. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта.

Докторантката задълбочено анализира авторски издания на музикална литература и други публикации по поставената проблематика. Освен това, обстойно разглежда отзивите на българската музикална критика в текущия и специализирания печат за времето от 1960-2018. Литературният обзор е направен на базата на много и различни източници

с което тя разкрива задълбочения си и траен интерес към изследваната проблематика.

В разработката Цуцуманова очертава два генерални извода за разглеждания период:

– българските композитори са създавали мюзикъли, които за съжаление не са издавани. Независимо от този факт, те имат своята сценична реализация и са изпълнявани от различни аматьорски /училищни/ частни музикални състави;

– българското музиковедие проявява изключително слаб интерес към този музикално-сценичен жанр за деца; Отзивите за представените мюзикъли не винаги дават подробна информация по отношение на постановката, на сценичните решения и на вокално-артистичното майсторство. Понякога се засягат проблеми, свързани с музикалното и драматургично изграждане, от режисьорска и хореографска гледна точка. За съжаление, няма коментар за вокалните проблеми, пред които ще бъдат изправени изпълнителите в лицето на различни детско-юношески формации.

В дисертацията са постигнати целите на изследването, а именно – да запълни някои празноти по отношение на описанието и систематизацията на музикално-сценичните произведения от този жанр, съобразно адресата, тематизма на либретното съдържание, изпълнителска проблематика и други.

VI. Оценка за автореферата.

Предоставеният **автореферат**, като структура и съдържание, е разработен съгласно изискванията и съдържа основни проблеми и насоки за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите научни и научно-приложни резултати. В него са намерили място графиките и таблиците. В автореферата се съдържат направените изводи и заключения, посочени са публикациите, осъществени от докторантката по тематиката на дисертацията. Изведените научно-приложни приноси несъмнено са **лично дело** на докторантката, тъй като са доказани в хода на цялостната разработка.

VII. Критични бележки.

Твърде често сме свидетели на високо художествено равнище и отлични резултати, които са постижение на различни самодейни групи и състави. Затова бих искала да отправя следната препоръка към докторантката Цуцуманова: вместо да използва съчетанието „*непрофесионални състави*“ (стр. 173), да го замени с любителски артистично-творчески формации или детско-юношески творчески състави. Правя тази забележка, като се надявам, че ще бъде полезна на докторантката за прецизиране на изказа, при евентуалното бъдещо публикуване на разглеждания научен труд.

VIII. Заключение Оценка на дисертационния труд.

Съгласно чл. 25 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, **Красимира Георгиева Цуцуманова** е изпълнила изискванията за допускане до публична защита.

Предложеният дисертационен труд на тема: **„Детският мюзикъл в творчеството на българските композитори от втората половина на XX и началото на XXI век“** е задълбочена научна разработка, в която докторантката е постигнала значителни научни и научно-приложни приноси. В дисертацията Цуцуманова убедено доказва своята професионална компетентност за самостоятелни научни изследвания. Отчитайки качествата на дисертационния труд и постигнатите в него резултати, и съгласно чл. 10 ал. 1 от „Закона за развитие на академичния състав на Република България“, чл. 32 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и и номативната уредба на ЮЗУ, давам **положителна оценка** и препоръчвам на многоуважаемите членове на научното жури да се присъди на **Красимира Георгиева Цуцуманова** образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство.

30. 05. 2020
Благоевград

Член на научното жури:

/доц. д-р Николина Кротева/